

91(439 Bp) 09

Szerző: Baktai Ferenc

Cím:

Hely

Idő "1962"

Személy

A „földszintes nagyváros” hétköznapijaiból

Képtelen, 1962. márc. 4.

A földszintes nagyvárosnak 78 000 lakosa van, 31 vállalata, 121 ipartelepe, területe 6654 hold, van vasútállomása, autóbusz-pályaudvara, saját fürdőhelye, középiskolái, hegyei, völgyei, gyümölcsösei, termelőszövetkezete; van saját romantikája, idegenforgalma, az irodalomba is bevonult kiskörmái, sramlizenekara...

Ebből a legutolsó megjegyzésből az olvasó máris kitárlta, hogy csak Óbudáról lehet szó.

A romantika hátrányai

Es ez a nagyváros — illetve nagy budapesti kerület — valóban földszintes. A romantikus leírásokból, színes, hangulatos városképekből ismert kis utcák százával sorakoztatják egymás mellé a kétalakos, kertes, aprócska házakat. Kis kertes ház, muskátilis ablak, valahol a sarkon túl sramli-zene szól — macskaköves utcákon felleghajtós gavallérok sietnek kékszemű kislányok ablaka alá... Valóban nem nehéz ilyen hangulatba esni egy-egy kanyargós, óbudai utcán. A romantika azonban — ebben az esetben nemcsak időszerűtlen, de *nem is előnyös*. Óbuda földszintes nagyváros volta magában rejteti a kerület legsúlyosabb problémáját: egy négyzetkilométerre csak 2025 lakos jut, ami nagyvárosban igen kevés, s ez a ritkán lakott terület jórészt közművek, csatornázás nélkül várja a régóta esedékes szanálást. Anélkül, hogy pillanatnyilag megvalósíthatatlan ígé nyeket támasztanánk, már bevezetőben le kell szögezni: Óbuda valódi várossá fejlődését csak sokszáz, részben még Mária Terézia idejéből származó, egészségtelen, korszerűsítéssel lakás felszámolása hozhatja meg.

Ez azonban olyan program lenne, amelyről reálisan még nem beszélhetünk. Hogyan él most és mit érhet el életviszonyai javításával a »földszintes nagyváros«?

A kérdésre reális válasszal kecsegtet az a felmérés, amelyet a kerületi pártbizottság néhány hete fejezett be. A munkásszély helyzetét utoljára 1958-ban vizsgálták a kerületben, ez a mostani éppen az akkori felmérés eredményeihez viszonyít.

A milliók megötszöröződnek — de a hagyma is drágul

Néhány nagyon örvendetes szám: a keresők száma az állami és tanácsai iparban 21 000-ről csaknem 29 000-re nőtt, 19 000 helyett csaknem 27 ezren kaptak nyereségrészesedést. Az OTP — a takarékság nagy hőmérője — még erőteljesebb emelkedést jelez: 11 400 óbudai helyett most 22 300-nak van betétkönyve. Az összeg azonban nem a duplájára nőtt, hanem az ötszörösére, 14,5 millióról 71 millióra. A KST-ben 4,5 helyett 12 millió a betét.

De nem az egész kerületet érinti ez a gyarapodás, hiába csábító a megötszöröződött milliók száma. Az egy kereső-

vel rendelkező sokgyerekes családok életszínvonala nem emelkedett. Ez a réteg nem túlságosan széles (a 23 000 óbudai családból 1700 a 3-5 gyermekes), viszont éppen rájuk hat a legkárosabban a piaci árak — hagyma, zöldség, tojás — minden ingadozása, az aszály következtében s részben spekulációk útján is előálló emelkedések. Óbudai tapasztalat szerint az átlagos munkáscsalád 1961-ben kétszáz forinttal többet költött havonta ételmezésre, mint az előző években, és ez, tekintettel arra, hogy a téglagyárakban a kereset 100-300 forinttal csökkent — ennél a rétegnél — lerontotta az év mérlegét.

Vezetők, asszonyok, üzletek

Ami a béreket illeti, a nők panaszai sem jelentéktelenek. Négy üzemben folytatott alapos vizsgálat arra mutat, hogy az egyenlő munkáért egyenlő bért elve nem mindenütt érvényesül. Ugyanazon a munkán, ugyanolyan teljesítménnyel az asszonyok, lányok 50-300 forinttal keresnek kevesebbet, mint a férfiak, ami érthető elégedetlenséget kelt. Óbuda, ahol 27 000 férfi mellett 23 000 nő szerepel a bérből és fizetésből élők listáján, különösen érzékeny az ilyen hibákra.

Az a vélemény is általános, hogy nemcsak a bérbesorolás, de a személyi megbecsülés is egyenlőtlen. Sok nő nem is kap bonyolultabb munkát, a műszaki vezetőknél abból a megfontolásból kiindulva, hogy egy lány előbb-utóbb férjhez megy, egy fiatalasszony előbb-utóbb gyereket szül és akkor kiesik a munkából. Ennek a vezetői szemléletnek a megváltoztatása érdekében a kerületi pártbizottság azt a javaslatot mérlegeli, hogy a szülési szabadságot, valamint a kisgyermekek betegsége miatt kiesett időt valamilyen módon számolják bele a gazdasági mutatókba, különösen a sok nőt foglalkoztató iparájakban.

1958-ban nagyon sok volt a panasz a kerület kereskedelmi hálózatára. A »földszintes nagyvárosban« valami gyors javulás azóta sem következett be. Főleg az üzletek nagyságával, korszerűségével és higiénijával van baj, a nagy területen szétszórta, apró házakban.

Miközben a kerület négy év alatt 17 százalékkal növelte kereskedelmi hálózatát, és a három korszerű, szép, új lakótelepen, a Hévízi úti, a Bécsi úti és a Hunor úti negyedben modern kis vagy nem is kis üzletpavilonok épültek és épülnek, Békásmegyerről ilyen leveleket kap a tanács: »A Rókahegyen több ház, több család van, közérzetet kérünk.« Ez a Rókahegy aprócska település, néhány családi házzal és egy kilométernyire ha van a legközelebbi bolt. Ma még nem tartunk ott, hogy a Rókahegy is külön üzletet kapjon. De például a Táborhegy

már kap: az Erdőalja úton köznevelési pénzből, fővárosi támogatással és társadalmi munkával megépült a környék régen kért élelmiszerüzlete. Az üzletek korai zárórájára vonatkozó gyakori panaszon pedig most kezd segíteni a tanács: néhány nappal ezelőtti döntésével 39 bolt délutáni záróját helyezte későbbre.

A közlekedés is kétarcú itt, akár a rómaiak Janus istene. Az autóbushálózat fejlődött.

Megépült a Miklós utcai autóbushétfőállomás, (tervezője jövőből inkább a régi kelták temetkezési helyeire emlékeztet ugyan, vagy valami Iúsvét-szigeti áldozati oltárra) — de hát mégis csak fontos csomópont és jó, hogy van. Több járatot sűrítettek és a 6-os csuklóssá fejlesztése javította az egyik legsűrűsebb hosszútávú vonalon a kényelmet.

Növekvő lakótelep — kevesebb villamos

Kevesebb az öröm a villamossal: a sárga kocsi társadalmi mitsem fejlődött négy év alatt, némely útvonal-módosítás pedig egész negyedeket kapcsol ki a forgalomból. (A Bécsi úton csak a Margit-körhöz jár a villamos, az új kísérleti lakótelep, amely rohamosan nő, elvesztette villamosközlekedését.)

A nagy kerület útjain is sok lenne a javítani való. A tanács építési osztálya most útkarbantartókat keres. Mintegy ötvenen kaphatnának munkát! És nem jönnek. Erre a munkára ma már csak vidéki ember jelentkezik — mondják Óbudán. De vidékiek elhelyezésére új munkásszállás kellene és az nincs.

Még kevésbé örülnek annak a vidékről jelentkezőnek, aki végleg óbudaivá szeretne válni. Mert nincs szűfoltabb ennél a ritkán lakott kerületünk-nél. Az ellentmondás alapja: a meglevő lakások 60-70 százaléka rossz állapotban levő vén szoba-konyhas lakás.

22 000 munkás Óbudája

Az országszerte súlyos probléma itt különös élességgel jelentkezik. Mintegy négyezer lakásigénylő vár teljesen jogosan lakást a jelenlegi alkalmatlan, szűk vagy egészségtelen helyett. Az elmúlt négy esztendőben 721 család költözött új lakásba — 70-80 százalékuk fizikai munkás. 93 szövetkezeti lakást osztottak szét. Három év alatt 220 lakás épült állami kölcsönrel és 33 az emeletré-építési akció keretében. A szinte legrégibb budapesti kerület (házaai állapotát illetően bizonyára az), azonban szenvedélyesen igényli a gyorsabb növekedést, a jelenhez és a jövőhöz illő új ruhát.

Csak néhányat említettünk meg Óbuda örömeiből és gondjaiból. Érdemes rájuk figyelni: munkáskerület örömei és gondjai.

Mert Óbudán 22 000 fizikai munkás él.

Baktai Ferenc